

เทศน์ในงานพระราชทานเพลิงศพ ขุนศรีราชสุรกร

ณ วัดมหาชัย อ.เมือง จ.มหาสารคาม

เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๓

คุณค่าแห่งธรรม

นโม ตสฺส.....(๓ ทน)

ทุกฺขา ชาติ ปุณฺปุณฺนติ.

วันนี้มีโอกาสวาสนาอำนวยได้มาเยี่ยมพี่น้องชาวจังหวัดมหาสารคามของเรา ซึ่งแต่ก่อนก็เคยไปมาอยู่เสมอ แต่ไม่ได้มาพักมาแสดงอรรถธรรมเช่นวันนี้ เหตุที่ได้มาครั้งนี้ก็เกี่ยวกับท่านอธิบดี ขออภัยพูดตามความถนัด ท่านเป็นผู้อำนวยความสะดวกอะไรเราจำไม่ค่อยได้ ถนัดเฉพาะที่ว่าท่านเคยเป็นอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์มาก่อนแล้ว ในฐานะที่เป็นลูกศิษย์กับอาจารย์และมีบุญมีคุณต่อกันมามากมาย เฉพาะอย่างยิ่งทางเข้าวัดป่าบ้านตาด ซึ่งพี่น้องทั้งหลายได้ไปมาหาสู่ด้วยความสะดวกสบายอยู่จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ก็อาศัยท่านอธิบดีนี่แลเป็นผู้ชวนชวนสร้างให้ขึ้นมา

และวันนี้ท่านจะพระราชทานเพลิงศพของคุณพ่อ นามบรรดาศักดิ์ของท่านว่า ท่านขุนศรีราชสุรกร ท่านมรณะผ่านไปแล้ว วันนี้เป็นวันที่จะพระราชทานเพลิงศพท่าน เพื่อเป็นเครื่องประกาศเรื่องสัจธรรมคือความจริงทั้งหลาย ซึ่งมีอยู่ในสัตว์ในบุคคลทั่วไปในแดนโลกธาตุนี้ ให้เราทั้งหลายที่มาในงานนี้ได้ทราบทั่วถึงกันอย่างถึงใจ และก่อนที่จะพระราชทานเพลิงศพนี้ยังได้แสดงธรรม คือมีการแสดงธรรม เพื่อแจกจ่ายอรรถธรรมให้พี่น้องทั้งหลายที่มีในงานนี้ ไม่ให้เสียท่าเสียทีที่ได้มาเปล่าๆ ทั้งได้มาปลงธรรมสังเวชคือความเกิดแก่เจ็บตาย นี่เป็นเรื่องของกองทุกข์ที่จอมปราชญ์ทั้งหลายท่านชยะแขงท่านกลัวกันมาก

นี่ก็ได้มาปรากฏให้พวกเราทั้งหลายทราบเป็นสักขีพยานแล้วในวันนี้ คือท่านขุนศรีราชสุรกรก็มรณะผ่านไป อันเป็นพยานแก่เราทั้งหลายซึ่งยังมีชีวิตอยู่ ไม่ให้แน่นอนใจว่าความตายนี้ก้าวเดินตามร่องรอยของเรา คือความเป็นมาแห่งชีวิตจิตใจเรื่อยมา ตั้งแต่ปฏิสนธิวิญญาณจนกระทั่งถึงบัดนี้ แล้วยังจะสืบต่อติดตามไปเรื่อยๆ จนกระทั่งถึงอวสานคือความสิ้นชีพิตักษัยไม่ไป เช่นเดียวกับท่านที่ผ่านไปและจะได้พระราชทานเพลิงศพท่านในวันนี้ จึงขอให้พี่น้องทั้งหลายได้ยึดธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องเตือนใจของเราอยู่เสมอ

โลกเฉพะอย่างยิ่งคือชาวพุทธของเรา ถ้าได้ระลึกถึงความตายอยู่โดยสม่ำเสมอ ในวันหนึ่งอย่างน้อยไม่ให้ต่ำกว่า ๕ ครั้ง สิ่งที่เป็นข้อคิดต่อจิตใจของเราที่ปราชญ์ทั้งหลายให้

นามว่ากิเลสๆ ความสීමตัวนั้น ก็จะลดน้อยถอยลงและไม่ทวิรุนแรงภายในจิตใจ ถึงกับให้เจ้าของวุ่นวายไปยิ่งกว่ากัณฑ์ต้องลม จะได้สงบตัวลงไป เพราะคนเราเมื่อไม่มีสิ่งหักห้ามกันบ้าง จิตใจย่อมมีความทวิรุนแรงไปในทางไม่ดี ความโลภก็มาก ความโกรธก็มาก ความลุ่มหลงสීමตัวก็มาก ราคะตัณหาซึ่งเป็นไฟเผาโลกก็มาก ทุกสิ่งทุกอย่างที่มากขึ้นนี้ มีแต่เรื่องพินเรื่องไฟเผาไหม้จิตใจของเราผู้ประมาททั้งนั้น เมื่อระลึกถึงความตายบ้าง ย่อมจะยับยั้งชั่งตัวได้ว่าเราจะตายในวันหนึ่งแน่นอน สิ่งใดที่เป็นสารคุณแก่ตัวจะได้สั่งสมให้เกิดให้มีขึ้น

คำว่าสารคุณนั้นหมายถึงคุณธรรม ได้แก่คุณงามความดี มีการให้ทาน การรักษาศีล การเจริญเมตตาภาวนา ไหว้พระสวดมนต์ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่การสร้างคุณงามความดีแล้ว เป็นผลเข้าสู่ใจของเรา เรียกว่าใจมีคุณธรรมคือคุณงามความดี มีที่เกาะมีที่ยึด ไม่เร่ร่อนไปในสถานที่ที่เป็นพินเป็นไฟ ใครก็ตามที่ไม่มีอรรถธรรมเหล่านี้เป็นเครื่องพึ่งพิงอิงอาศัย ใจย่อมเดือดร้อนติดกับคนที่มีคุณธรรมในใจอยู่มาก เมื่อมีธรรมเหล่านี้ก็เรียกว่าเรามีคุณธรรม มีสาระภายในจิตใจ

เพราะเรื่องความตายนี้เป็นเรื่องของร่างกาย ไม่ว่าจะร่างกายใดเมื่อเกิดขึ้นมาแล้ว ย่อมแปรสภาพเรื่อยมาและให้ทุกข์เรื่อยมา ตามลำดับแห่งความแปรสภาพนั้น ๆ จนกระทั่งถึงความสิ้นชีพาวายชนม์ลงไป เมื่อตายลงไปแล้วร่างกายทั้งหลายเหล่านี้ก็หมดคุณค่าหมดราคาที่จะทำการงานอะไรได้แล้ว สมบัติเงินทองข้าวของมีมากมีน้อย ญาติมิตรสหายที่รักใคร่ชอบใจ ผากเป็นผากตายกันได้ ก็หมดความหมายลงไปขณะที่จิตได้ออกจากร่างนี้แล้วนั้นแล

ที่นี้จิตเวลาออกจากร่างนี้แล้วที่เรียกว่าตายๆ นั้นไปอยู่ที่ไหน นี่ชาวพุทธของเราเสียเองรู้สึกว่าจะมีความสงสัยกันมากมาย ว่าตายแล้วไปที่ไหน ตายแล้วจะได้เกิดอีกหรือไม่ นี่เป็นความสำคัญของคนเราส่วนมาก เพราะไม่ได้รู้ได้เห็นตามหลักความจริงจึงหาความแน่ใจไม่ได้ หลักแห่งความแน่ใจก็คือ ศาสนธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงดำเนินมาก่อนแล้ว ได้เห็นเหตุเห็นผลรู้แจ้งแทงทะลุหมดแล้ว จึงได้มาสอนพวกเรา แต่เพราะเรายังไม่เข้าใจในอรรถธรรมทั้งหลายที่ท่านทรงพร่ำสอนไว้นั้น และไม่ได้ปฏิบัติตาม จึงไม่รู้ไม่เห็นความจริงดังที่กล่าวมานี้

สิ่งที่ฝังใจอยู่อย่างลึกซึ้งก็คือสงสัยเรื่องนรก อย่างน้อยก็ว่านรกมีหรือไม่มี บาปมีหรือไม่มี บุญมีหรือไม่มี สวรรค์นิพพานมีหรือไม่มี มากกว่านั้นก็ปฏิเสธไปเลย ด้วยอำนาจแห่งความมืดดำกำตาของตนที่กิเลสครอบงำนั้นแล ให้เกิดความรู้ความเห็นอย่างฝังลึกและพูดออกมาว่า บาปไม่มี บุญไม่มี นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี พรหมโลกไม่มี นิพพานไม่มี ทั้งๆ ที่ธรรมเหล่านี้เป็นธรรมของจอมปราชญ์ที่ทรงฉลาดแหลมคมครอบไตรโลกธาตุ นำมาสั่ง

สอนโลกให้รู้ตามสิ่งที่มีที่เป็นจริงทุกสัตุทุกส่วน แต่เมื่อไม่เคยปฏิบัติและไม่เคยรู้ธรรมทั้งหลายที่ท่านสอนไว้เหล่านี้ ใจก็ไม่สามารถจะเชื่อได้ นี่แลเป็นสาเหตุ จึงทำให้จิตเราลุ่ม ๆ ดอน ๆ เร่ร้อน เวยายังมีชีวิตอยู่ก็ไม่ทราบว่าจะเกาะอะไรพึ่งอะไร พอระลึกถึงความตายเท่านั้น จิตใจก็เดือดร้อนวุ่นวายขึ้นมาทันที เพราะไม่มีที่เกาะไม่มีที่ยึด เรื่องนี้เป็นสิ่งที่จะเป็นภัยแก่ตัวเราเองในเวลาจวนตัวไม่อาจสงสัย ถ้าไม่รีบแก้ไขและบำเพ็ญตนในทางที่ถูกที่ดีเสียแต่บัดนี้ที่ยังมีชีวิตอยู่

เพราะฉะนั้นท่านผู้ประพฤติปฏิบัติจนได้รู้แจ้งเห็นจริง ก็คือพระพุทธเจ้าของเรา และนำมาประกาศธรรมสอนโลกที่เรียกว่าศาสนาพุทธ แปลว่าคำสั่งสอนของท่านผู้รู้ผู้ฉลาด คำสั่งสอนของท่านผู้สิ้นกิเลส ไม่มีกิเลสแม้ชนิดหนึ่งปรากฏภายในพระทัยคือใจนั้นเลย ท่านทรงไว้ซึ่งมรรคผลนิพพาน ท่านทรงไว้ซึ่งโลกวิทู คือรู้แจ้งเห็นจริงในโลกทั้งหลาย คำว่าโลกทั้งหลายนี้คือ กามโลก รูปโลก อรูปโลก ก็ทรงรู้แจ้งแทงทะลุไปหมด โลกภายในคือกิเลสอาสวะทั้งหลายซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจ ท่านก็ทรงรู้ทรงเห็นและถอดถอนได้โดยสิ้นเชิง จึงชื่อว่าท่านเป็นผู้สิ้นกิเลสด้วยการตรัสรู้ธรรม คือรู้แจ้งเห็นจริงในธรรมทั้งหลาย

นี่แลคือธรรมที่เป็นเครื่องส่องสว่างกระจ่างแจ้ง ไปยังสภาพแห่งความจริงทั้งหลาย เช่น บาปมีจริง นี่ก็คือพระพุทธเจ้าองค์เอกเป็นผู้สอนไว้ บุญมีจริง นรกมีจริง สวรรค์มีจริง นิพพานมีจริง นี่คือท่านผู้ทรงไว้แล้วซึ่งมรรคผลนิพพาน และรู้แจ้งแทงตลอดในสิ่งทั้งหลายกล่าวไว้ทั้งสิ้น มิใช่ตาสีตาสากล่าวไว้ สถานที่เหล่านี้เป็นสิ่งที่มิมาตั้งเดิมตั้งแต่พระพุทธเจ้าองค์ไหน ๆ ยังไม่ได้ตรัสรู้ขึ้นมาโน้น บาปเป็นของมีอยู่ประจำโลกสมมุตินี้ บุญเป็นของมีอยู่ประจำโลกสมมุตินี้ นรกสวรรค์พรหมโลกมีอยู่ประจำโลกสมมุตินี้ นิพพานมีอยู่ประจำท่านผู้บริสุทธิ์หลุดพ้น ไม่เคยสูญหายไปที่ไหนตั้งแต่ไหนแต่ไรมา

นี่แลพระพุทธเจ้าที่ว่าตรัสรู้ ท่านตรัสรู้ธรรมเหล่านี้ แล้วนำธรรมเหล่านี้มาสอนโลกด้วยความประจักษ์พระทัยไม่สงสัย เพราะท่านรู้จริงเห็นจริงแล้วจึงนำมาสอน แต่ลูกศิษย์ตถาคตคือบรรดาชาวพุทธของเราทั้งหลาย เมื่อนานมา ๆ ความเชื่อความนับถือก็ค่อยลึกลับค่อยทรอลงไป ความสนใจในเรื่องพุทธเรื่องธรรมเรื่องสงฆ์เรื่องศาสนาก็มีน้อยเข้า ๆ น้อยเข้าโดยลำดับ แต่ในระยะเดียวกันสิ่งที่ปิดบังหุ้มห่อจิตใจให้เกิดความโลภ ให้เกิดความโกรธ ให้เกิดความหลง ให้เกิดราคะตัณหาครอบงำหัวใจ ถึงกับแสดงออกให้เกิดความเสียหายแก่สังคมทั่ว ๆ ไปตลอดโลกดินแดนนี้ มีมากขึ้นทุกวัน ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มีอยู่กับหัวใจของเรา โดยไม่ต้องอาศัยใครมาสั่งสอนธรรมชาตินี้ก็คล่องตัวอยู่แล้ว สามารถที่จะผลิตตัวขึ้นไปให้เป็นกิเลสตัณหา แล้วนำไฟมาเผาตัวเราได้ทุกเวลาล่าเวลา ถ้าไม่มีธรรมะเป็นน้ำดับไฟกันไว้พอประมาณ

เพราะฉะนั้นธรรมชาติของพระพุทธเจ้าที่ทรงรู้แจ้งเห็นจริงนั้น จึงสอนลงในหัวใจ มนุษย์เรา เฉพาะอย่างยิ่งคือหัวใจชาวพุทธเรา วันหนึ่งคืนหนึ่งชาวพุทธเราจึงควรได้สร้าง คุณงามความดี มีสังวรธรรมประจำตัวตามหลักธรรมที่ท่านทรงสั่งสอนไว้ เช่น การให้ทาน ฟ้น้องทั้งหลายก็เคยให้มาโดยลำดับลำดับประจានิสัยอยู่แล้ว นี่ก็เรียกว่าเป็นพื้นฐานแห่ง ความดีอันหนึ่ง การรักษาศีลจะเป็นศีลข้อใดก็ตาม ถ้าได้หมดทั้งศีล ๕ ในฆราวาสนี่จะเป็น ผู้สมบูรณ์พูนผลเต็มทีหาความเดือดร้อนไม่มี คนมีศีล ๕ ประจำตนย่อมมีความสงบเรียบร้อย และการภาวนาอย่างน้อยก็ขอให้ได้สวดมนต์ไหว้พระวันหนึ่ง ๆ อย่าละอย่าปล่อยอย่างวาง จิตใจของเราจะได้ยึดธรรมนี้เป็นหลักเป็นเกณฑ์

ธรรมเหล่านี้เป็นที่พึงของใจเรา ท่านว่า พุทธ ธรรม สงฆ์ ธรรม คัจฉามิ เมื่อเรา ระลึกถึงท่านจะปรากฏขึ้นที่ใจของเราทันที ๆ แม้ขณะนี้ก็ตาม เราไม่เคยเห็นพระพุทธเจ้ามา ก่อนเลยตั้งแต่วันเกิดมา เมื่อเราระลึกถึงพุทธโธท่านั้น พุทธโธจะปรากฏขึ้นที่ใจของเราทันที พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อเราเรียกร้องหาท่าน ท่านก็จะปรากฏขึ้นที่ใจ ของเรา นี่แลคือสารคุณที่จะเป็นที่เกาะที่ยึดทางด้านจิตใจเราเป็นอย่างดี ทั้งปัจจุบันแล อนาคตในภพชาติต่อไป

เพราะใจนี้เมื่อออกจากร่างนี้แล้ว จะไปสู่ร่างต่อไปโดยลำดับลำดับจนพรรณนาไม่ได้ เลย แต่การไปเกิดของใจนั้นหมายถึงการไปสู่ภพกำเนิดต่าง ๆ ไม่ใช่ใจนี้ตายแล้วสูญไปเลย ดังที่ส่วนมากเข้าใจกัน ใจนี้แลเป็นธรรมชาติที่ไม่ตายและไม่สูญ คำว่าเกิดนั้นหมายถึง ใจ ไปถือกำเนิดเกิดในสถานที่นั้นที่นี้ ตามอำนาจแห่งบุญกรรมของตนที่สร้างไว้เล็กน้อย แล้ว ก็ไปเกิดตามสถานที่ที่เหมาะสมกับวิบากกรรมของตนนั้นแล

คนมีบุญมีกุศลย่อมไปเกิดในสถานที่ที่ดีคติที่เหมาะสม ตั้งแต่มนุษย์ขึ้นไปจนกระทั่ง ถึงสวรรค์ พรหมโลก ถ้าบุญกุศลมีมากก็สามารถที่จะหนุนเจ้าของให้หลุดพ้นถึงพระ นิพพานได้ ถ้าผู้สร้างบาปสร้างกรรมชั่วลงไป บาปก็ต้องเป็นบาป เป็นความรุ่มร้อน เป็น ความแผดเผาภายในจิตใจ จะนำจิตใจดวงนั้นให้ไปเกิดในสถานที่ต่ำทรามทั้งหลายอัน เจ้าของไม่พึงปรารถนา เช่นไปเกิดในนรกหลุมต่าง ๆ กัน ตามแ่งหนักเบาของกรรมที่ตน สร้างไว้ เพราะนรกก็มีหลายหลุม ท่านกล่าวไว้ในคัมภีร์ว่ามีถึง ๒๕ หลุม นรกประเภทที่ หนักเรียกว่า มหันตทุกข์ชั้นมหันตโทษและลดลงมาโดยลำดับลำดับ จากนั้นก็เสวยวิบากตาม อำนาจแห่งกรรมของตน ๆ ไม่มีประมาณในสถานที่ต่าง ๆ กัน

แม้จะไม่ได้ตกนรกใน ๒๕ หลุมก็ตาม ให้พึงเข้าใจว่าสัตว์ทั้งหลายไม่เคยปราศจาก บุญ ปราศจากกรรม ปราศจากวิบากแห่งบุญกรรมทั้งหลายภายในจิตใจ จะต้องได้เสวยบุญ กรรมของตนที่สร้างมามากน้อยอยู่นั้นแล ทั้ง ๆ ที่เจ้าของอาจสงสัยหรือเชื่อแน่ว่า ตายแล้ว สูญก็ตาม แต่ธรรมชาติแห่งความจริงคือใจดวงนี้ไม่เคยสูญเลยแต่ไหนแต่ไรมา เป็นของมี

อยู่อย่างนี้ เป็นไปอย่างนี้มาตั้งแต่เดิม แต่เราไม่สามารถที่จะไปนับอ่านได้ว่ามีมาตั้งแต่เมื่อไร ถ้าจะไปคำนึงคำนวณนับอ่านอย่างนั้น จะทำให้เสียเวลาลำเวลาและตายเปล่าไม่เกิดประโยชน์อะไร จึงต้องแก้ไขในวงปัจจุบันซึ่งควรแก่ฐานะที่เป็นไปได้ ตามหลักของจอมปราชญ์คือ พระพุทธเจ้า ผู้ทรงค้นพบเรื่องของจิตนี้โดยประจักษ์พระทัยจนถึงความบริสุทธิ์ แล้วนำธรรมนี้มาสั่งสอนสัตว์โลก เพื่อรู้ทางดำเนิน

เราทั้งหลายควรยึดข้อนี้ไว้ว่า จินนี้เป็นของไม่ตาย แต่เที่ยวเกิดที่นั่นเกิดที่นี่ คือเข้าไปสู่ปฏิสนธิวิญญาณในที่นั่นในที่นี้อยู่เรื่อยไปจนกระทั่งบัดนี้ แม้อกาลข้างหน้าก็จะเป็นไปเช่นเดียวกันกับอดีตที่เคยผ่านมาแล้วก็ภพที่ชาตินี้ คือต้องเกิดต้องตายอย่างนี้เรื่อยไป และก็เป็นกองทุกข์ติดแนบกันมาอยู่เรื่อยๆ ดังภาษิตที่ยกขึ้นไว้ ณ เบื้องต้นนั้นว่า ทุกขา ชาติ ปุณฺณปุณฺณ การเกิดบ่อยๆ นั่นก็คือการเป็นทุกข์บ่อยๆ ไม่มีหยุดยั้งนั่นแล

เมื่อยุติการเกิดเสียเมื่อไรความทุกข์ก็หมดเมื่อนั้น ท่านว่า ทุกข์ นตฺถิ อชาติสฺส ทุกข์ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่เกิด ท่านผู้ใดไม่เกิดท่านผู้ใดไม่มีทุกข์ ก็คือพระพุทธเจ้า เป็นผู้ทรงค้นพบความไม่เกิดด้วย ความไม่มีทุกข์ด้วย พระสาวกอันดับรองลงมา ก็เป็นผู้ที่ค้นพบความไม่เกิดด้วย ความไม่มีทุกข์ด้วย เพราะใจบริสุทธิ์เต็มที่แล้ว ท่านเหล่านี้เป็นผู้ไม่เกิดเป็นผู้ทรงบรมสุข ได้แก่ นิพพาน ปรมิ สุขิ เต็มพระทัยและเต็มหัวใจนั่นเอง

ถ้าจิตเป็นธรรมชาติที่สูญไปจริงๆ แล้ว ใครไปแสวงความสุขที่ว่าบรมสุขละ นั่นคือจิตที่สิ้นกิเลสแล้วเป็นจิตที่บริสุทธิ์เต็มที ความสุขที่ปรากฏขึ้นจากใจที่บริสุทธิ์นั้น เป็นความสุขในหลักธรรมชาติ ไม่ใช่ความสุขในสมมุติทั้งหลาย เช่น สุขเวทนา ทุกขเวทนา อุเบกขาเวทนา ดังโลกทั้งหลายเสวยกัน และไม่ใช้ฐานะที่เวทนาทั้งสามนี้จะเข้าถึงจิตใจที่บริสุทธิ์นั้นได้ จิตใจที่บริสุทธิ์ใจของพระอรหันต์ จึงเป็นผู้ปราศจากทุกข์หรือสุขเวทนาทั้งหลายโดยประการทั้งปวง

นี่คือท่านผู้ค้นพบจิตดวงไม่สูญ คือจิตดวงที่เคยเกิดตายๆ ได้แก่พระพุทธเจ้าของเรา เหตุที่ค้นพบนั้น เพราะท่านประพฤติปฏิบัติพระองค์เอง ทรงบำเพ็ญอยู่ ๖ ปี ในวาระสุดท้ายได้บำเพ็ญอานาปานสติ ไตรัมไม่รุ่มหนึ่งที่เรียกว่ารุ่มโพธิ์ ทรงเจริญพระอานาปานสติกำหนดลมหายใจเข้าออก ด้วยความมีสติรู้อยู่โดยตลอดไม่พลั้งเผลอ จิตใจเมื่อได้บำเพ็ญด้วยความถูกต้องแล้ว ย่อมหยั่งเข้าสู่ความสงบ เมื่อเข้าสู่ความสงบจิตสงบ ย่อมเป็นจิตที่ผ่องใส สามารถมองทะลุไปได้ตามกำลังของตน

ในปฐมยามเบื้องต้นที่ผลเกิดขึ้นจากการเจริญอานาปานสติ ก็ได้บรรลุรูปเพนิวาसानุสสติญาณ พระองค์เคยเกิดมาก็ภพที่ชาติไม่รู้ก็กัปก็กัลป์นานเท่าไรก็ทรงรู้ตลอดทั่วถึงหมด จึงเรียกว่าบรรลุรูปเพนิวาसानุสสติญาณ ระลึกชาติย้อนหลังได้ไม่มีประมาณเลย นี้

ละเรื่องของความเกิด เคยเกิดมานานเท่าไรพระองค์ทรงระลึกย้อนหลังได้หมด นี่ก็เพราะจิตไม่ตายนั่นเอง ถึงต้องเกิดเรื่อยมาตายเรื่อยมาจนกระทั่งชาติปัจจุบันนี้

อันดับที่สองในมัชฌิมยามก็ทรงบรรลุดูอุปาทมญาณ คือหยั่งทราบความเกิดความตายของสัตว์ทั้งหลาย ที่ตายแล้วไปเกิดที่ไหน ๆ ยั่วเย้าไปหมดเต็มโลกเต็มสงสาร มีแต่จิตวิญญาณของสัตว์ที่เกี่ยวเสาะเกี่ยวแสวงหาที่เกิดที่ตายด้วยกัน เพราะอำนาจแห่งกรรมดีกรรมชั่วของตนไม่มีว่างเว้นเลย ในมัชฌิมยามพระองค์ทรงทราบเรื่องความเกิดตายของสัตว์ทั้งหลายต่อจากบุพเพนิวาสานุสสติญาณ ที่ทรงระลึกชาติของพระองค์ได้

อันดับที่สามทรงย้อนพิจารณาว่า เราที่เกิดตาย ๆ ไม่หยุดไม่ถอยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ก็ดี สัตว์ทั้งหลายที่ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย หมุนเวียนกันอยู่ตลอดเวลาหาที่ว่างเว้นไม่ได้ หากความเป็นอิสระไม่ได้ก็ดี เพราะอะไรเป็นสาเหตุ จึงต้องเกิดต้องตายอยู่เช่นนี้ แล้วยังจะเป็นอย่างนี้ตลอดไป สิ่งที่เป็นอย่างนี้ไม่ใช่เป็นมาเพียงขณะที่เราทราบนี้เท่านั้น ยังเป็นมานานแสนนานยิ่งกว่านี้อีก และยังเป็นต่อไปอีกนานแสนนาน เพราะอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้สัตว์ทั้งหลายเหล่านี้ เกิดแล้วตาย ตายแล้วเกิด ดีแล้วชั่ว ชั่วแล้วดี สุขแล้วทุกข์ ทุกข์แล้วสุขอยู่อย่างนี้ตลอดมา เป็นเพราะอะไร อะไรเป็นสาเหตุ

พระองค์ทรงพิจารณาย้อนเข้ามาถึงปัจจุอาการ คำว่าปัจจุอาการคืออะไร ก็คือปฏิจกสมุปบาท ได้แก่ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา นันฺนลล อวิชชาเป็นเชื้ออันสำคัญที่พาให้จิตดวงนี้เกิดที่นั่นเกิดที่นี่ ตายที่นั่นตายที่นี่อยู่ไม่หยุดไม่ถอย และกรรมดีกรรมชั่วนั้นแลพาให้สัตว์ทั้งหลายได้รับความสุข ได้รับความทุกข์เรื่อยมาจนกระทั่งบัดนี้ และยังเป็นอย่างนี้ตลอดไป ไม่ขึ้นอยู่กับความสำคัญมั่นหมายของผู้ใดว่า บาปมีก็ตามไม่มีก็ตาม บุญมีก็ตามบุญไม่มีก็ตาม นรกมีหรือไม่มีก็ตาม สวรรค์มีหรือไม่มีก็ตาม ธรรมชาตินี้เป็นความจริงของตนโดยอิสระ ไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใดจะมาเสกสรรปั้นยอหรือลบล้างเลย

เมื่อพระองค์ทรงทราบในปัจจุอาการทั้งหลายคือ อวิชชาปจฺจยา แล้ว ก็ทำลายจุดที่เคยเกิดเคยตายอันเป็นเชื้อสำคัญนั้น ให้พังทลายลงไปจากพระทัย ก็ได้ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ในปัจฉิมยามคือจวนสว่าง ได้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมา เป็นโลกวิทูเต็มดวงพระทัยขึ้นมา เมื่อใจได้ทรงอรรถทรงธรรมที่เป็นวิมุตติหลุดพ้นเต็มพระทัยแล้ว ยังสามารถส่องแสงสว่างกระจ่างแจ้งไปได้ทั้งไตรภพ ไตรภพคือกามภพ รูปภพ อรูปภพ ซึ่งเป็นที่อยู่ของสัตว์ทั้งหลายผู้เสวยกรรม พระองค์ทรงทราบโดยตลอดทั่วถึง พร้อมกับความสอดส่องใน ความเกิดตายของสัตว์ที่ไม่ว่าวิญญาณดวงใด ที่มีอวิชชาเข้าเคลือบแฝงอยู่ภายในแล้ว จะต้องพาสัตว์ทั้งหลายให้หมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่อย่างนี้ตลอดไป พระองค์ทรงสอดส่องเต็มพระทัยในเวลานั้นและกาลอื่น ๆ เรื่อยมา

แล้วนำธรรมะนี้มาสั่งสอนสัตว์โลกนับตั้งแต่วันได้ตรัสรู้แล้วเรื่อยมา และประกาศสอนธรรมในเบื้องต้นแก่เบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ซึ่งเป็นผู้พร้อมแล้วในการแสวงหาทางพ้นทุกข์ เป็นผู้พร้อมแล้วในการชวนชวายเป็นที่พ้นทุกข์ทางใจ และกำลังพากันเที่ยวบำเพ็ญสมณธรรมอยู่ และติดสอยห้อยตามในเวลาทีพระองค์ทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยาอยู่นั้น จนกระทั่งได้ตรัสรู้แล้วก็ทรงเล็งญาณดูสัตว์โลก ว่าใครเป็นผู้สามารถที่จะได้รู้ได้เห็นธรรมทั้งหลาย อันเป็นธรรมประเสริฐซึ่งเราได้ครองอยู่เวลานี้ มีใครบ้างสามารถที่จะรู้จะเห็นได้

ก็ทรงทราบด้วยพระญาณ ในอันดับแรกก็คือเบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ และทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทาในธัมมจักกัปปวัตตนสูตรให้บรรดาเบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ นั้นฟัง ขอสรุปความเอาเลยว่าจนได้บรรลุอริยธรรมขั้นต้น และบรรลุถึงขั้นอรหัตตภูมิในอันดับต่อมา เป็นผู้หลุดพ้นจากทุกข์โดยประการทั้งปวง จนกระทั่งพระสาวกทั้งหลายที่ได้ยินได้ฟังอรรถธรรมทีพระพุทธรเจ้าทรงแสดงแล้ว เกิดความเชื่อความเลื่อมใสในธรรม แม้เป็นพระราชาก็เสด็จออกบวช เป็นพ่อค้าประชาชนต่างก็ออกบวชบำเพ็ญสมณธรรมทางด้านจิตตภาวนา ชำระกิเลสซึ่งเป็นเชื้ออันพาให้เกิดให้ตายและทุกข์เผาผลาญอยู่ตลอดเวลา จนปรากฏเป็นสาวกอรหันต์ขึ้นมามากมาย ดังชาวพุทธเราได้เปล่งวาจาถึงท่านอยู่ทุกวันนี้ว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ สงฺฆํ สรณํ คจฺฉามิ นี่คือธรรมที่เป็นธรรมชาติฝากเป็นฝากตายของชาวพุทธเรา สรรณะของพวกเราท่านเป็นมาอย่างนี้ เพราะท่านประพฤติปฏิบัติตามศาสนธรรม

เพราะฉะนั้นศาสนธรรมคำสั่งสอนที่มีอยู่ในชาวพุทธของเรา ก็ควรจะมีภาคปฏิบัติอย่าให้มีแต่การศึกษาเล่าเรียนจดจำกันมาเปล่าๆ จะไม่ค่อยเกิดประโยชน์เท่าที่ควร การศึกษาการจำมานั้นไม่ใช่ตำหนิว่าไม่ดี ถ้ามีแต่การศึกษาจดจำอย่างเดียว ไม่สนใจในภาคปฏิบัติแล้ว ก็ไม่ผิดอะไรกับโลกที่เขาเรียนวิชาต่างๆ ทางโลกสงสารเขา ถ้าไม่ได้ทำหน้าที่ทางภาคปฏิบัติแล้ว วิชาที่เรียนมาเหล่านั้นก็ไม่เกิดประโยชน์ วิชาธรรมะของพระพุทธรเจ้าก็เหมือนกัน ถ้ามีแต่ศึกษาเล่าเรียนอย่างเดียวไม่มีภาคปฏิบัติแฝงไปเลยนี้ผลก็ไม่ค่อยมี ไม่ค่อยเกิดและไม่เกิด ดีไม่ดีกิเลสยังแฝงเข้ามา แทรกเข้ามา สวมรอยเข้ามาได้ ในขณะที่ตนเรียนและเข้าใจว่าตนรู้หลักนักปราชญ์นั้นแล อันเป็นเรื่องของกิเลสทะนงตัวอยู่ภายในจิตใจของเรา จากการศึกษาเล่าเรียนของเรา โดยเจ้าตัวก็ไม่อาจรู้ได้

ภาคปฏิบัติคืออย่างไร ธรรมท่านสอนว่าอย่างไร เช่นสอนพระ เวลาบวชแล้วท่านสอนว่าอย่างไร พระพุทธรเจ้าเป็นองค์เอกในความเฉลียวฉลาดสอนโลกสงสาร เฉพาะอย่างยิ่งสอนพระที่บวชใหม่ท่านสอนว่าอย่างไร ดังอุปชฌาย์ท่านสอนอยู่ทุกวันนี้ ท่านสอนว่าอย่างไรขณะที่พระบวชใหม่ๆ คือบวชที่แรกก็จับงานอันสำคัญนี้ให้เลยทีเดียวว่า เกสา โลมา นขา ทันตา

ตโจ คือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ซึ่งมีอยู่ในร่างกายของเราด้วยกัน เพราะโลกทั้งหลายหลงอันนี้ ติดอันนี้แล ไม่ได้ติดอะไรมากกว่าติดสิ่งนี้

ภูเขาทั้งหลายโลกไม่ติด ดินฟ้าอากาศหนาแน่นขนาดไหนไม่มีใครไปติดเขา แต่เวลาจะติดก็ติด เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี้แล ติดผม ติดเล็บ ติดฟัน ติดหนัง ติดเนื้อ ติดเอ็น ติดกระดูก ติดร่างกายของหญิงของชายของสัตว์ของบุคคลนี้แล จึงทำให้เกิดความเดือดร้อน เพราะไม่มีสิ่งที่เปิดทางให้รู้ความจริงของมัน พระพุทธเจ้าท่านมอบงานอันนี้ให้ เอ้า เอาไปกระจายเครื่องมือที่มอบให้นี้ ประหนึ่งว่าเป็นระเบิดเป็นปรมาณูที่จะทำลายกระจายภูเขาภูเขา คือตัวของเขาตัวของเราให้แตกกระจายออกไปจากคำว่าเป็นสัตว์เป็นบุคคล เป็นหญิงเป็นชาย ได้แปรสภาพลงไปสู่ธรรมชาติเดิมของตน คือธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ แล้วไม่หลงกัน ความไม่หลงก็ไม่ยึดไม่ถือ ความไม่หลงก็ไม่หึงไม่หวง ความไม่หลงก็ไม่ทะเลาะกัน ความไม่หลงก็ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ปล่อยว้างภาระทั้งหลาย คือภูเขาภูเขา ลูกใหญ่โตยิ่งกว่าภูเขาทั้งลูกนี้ออกเสียจากใจ แล้วใจก็ติดผิงขึ้นมา ไม่ต้องถามหาพระนิพพานก็รู้อเอง นี่คือผลของการปฏิบัติธรรมของผู้บำเพ็ญอย่างแท้จริง ย่อมได้เต็มสัดเต็มส่วนเช่นเดียวกับครั้งพุทธกาลที่ยังทรงพระชนม์อยู่ สมกับธรรมเป็น อกาลโก ไม่อ้วงกาลเวลา

นี่แลธรรมะของพระพุทธเจ้าสอนโลก ท่านสอนเพื่อความรู้อย่างเห็นจริงอย่างนี้ ไม่สอนแบบปาวๆ เพราะธรรมไม่ใช่เป็นตุ๊กตาเป็นตำรามาท่องบ่นสังวรัย ได้ความรู้ชั้นนั้นชั้นนี้ แล้วก็ว่าตัวรู้ตัวเป็นบัณฑิตนักปราชญ์ นักปราชญ์อะไร นักปราชญ์แบกตั้งแต่ความสำคัญมั่นหมาย ว่าเรารู้เช่นนั้นอย่างนี้ทั้งๆ ที่เราไม่รู้ ถ้ารู้จักดูซิ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ เป็นยังไงมันถึงหลง ถ้ารู้จริง ๆ จะหลงอะไร ไม่หลง พระพุทธเจ้าไม่หลง สวาททั้งหลายท่านรู้อจริง ๆ ท่านไม่หลง แต่พวกเราหลงมันเป็นอย่างนี้ มันกลับตาลปัตรกัน สวนทางกัน สวนลูกศรกัน นี่แลคือกิเลสสวมรอยมันสวมอย่างนี้

เพราะฉะนั้นท่านจึงสอนให้มีภาคปฏิบัติกลมกลืนกันไป โดยยกให้เลยว่่างานนี้เป็นงานชั้นเอก ใครเรียนรอบงานนี้ ฐานะนี้ ปฏิบัติตามงานนี้ได้ตลอดทั่วถึงแล้ว ผู้นั้นจะเป็นผู้ทำลายวัฏจักรวัฏจิต ความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงในการเกิดตายนี้ให้หย่นเข้ามาๆ จนกระทั่งพังทลาย เรื่องความเกิดแก่เจ็บตายไม่มีในหัวใจดวงนั้นเลย ท่านผู้บริสุทธิ์ท่านปฏิบัติอย่างนี้ แม้อุปัชฌาย์ทุกวันนี้ท่านก็สอนเวลาบวชกุลบุตรสุดท้ายภายหลังไม่เว้นแต่ละราย ท่านบอกว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ บอกย่อๆ เท่านั้นก่อน ให้นำธรรมนี้ไปประพฤติปฏิบัติให้รู้แจ้งตามความจริงไปโดยลำดับ

สถานที่อยู่ที่บำเพ็ญเป็นสถานที่เช่นใด ซึ่งเป็นการเหมาะที่สุดกับการทำงานอันนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปตามความมุ่งหมาย ท่านก็บอกว่า รุกขมูลเสนาสน์ นิสฺสาย ปพฺพชฺชา ตตฺถ

เต ยาวซีว อุตสาโท กรณีโย. บรรพชาอุปสมบทแล้ว ให้ท่านทั้งหลายไปเที่ยวอยู่ตามรุกขมูรุ่มไม้ ชายป่าชายเขา ตามถ้ำ เจือมผา อันเป็นที่สะดวกสบายแก่การบำเพ็ญนี้ ให้ถึงจุดหมายปลายทางคือความพ้นทุกข์ และจงทำความอุตสาหะพยายามอย่างนี้ตลอดชีวิตเถิด นี่คือนิยามของพระพุทธเจ้า และสถานที่ที่พระพุทธเจ้าทรงประทานไว้แล้วแก่ภิกษุบริษัทผู้บวชแล้ว เพราะพระพุทธเจ้าทรงดำเนินมาแล้วทั้งนั้น ทั้งเหตุในเวลาบำเพ็ญพระองค์ก็อยู่ในป่าในเขา บำเพ็ญอยู่ในป่าในเขาจนถึงขั้นสลบไสล พระองค์ทรงบำเพ็ญมาแล้ว และตรัสรู้ธรรมแดนประเสริฐ พระองค์ก็ทรงมาแล้ว จึงได้นำวิธีการที่ถูกต้องดังมานี้มาสั่งสอนสัตว์โลก จึงขอให้บรรดาลูกหลานทั้งหลายที่เป็นพระเป็นเณร ได้นำไปประพฤติปฏิบัติ

ธรรมะเหล่านี้เป็นธรรมะสด ๆ ร้อน ๆ ศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าคือตลาดแห่งมรรคผลนิพพานเราดี ๆ นี้แล ขออย่าให้เป็นเศษกระดาษ ขออย่าให้เป็นตัวหนังสือ เป็นคัมภีร์โบราณที่อยู่ตามตู้ตามหีบเปล่า ๆ ให้ธรรมเหล่านั้นฝังอยู่ในจิตใจของเรา ด้วยการประพฤติปฏิบัติตามนั้นแล้ว คำว่าสมาธิเป็นอย่างไร พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างสด ๆ ร้อน ๆ ปัญญาเป็นอย่างไร ความหลุดพ้นเป็นอย่างไร จะเห็นในหัวใจของเราแน่ ถ้าดำเนินตามแนวแนวทางที่พระองค์ทรงสั่งสอนไว้จะไม่เป็นอื่นเลย จะเป็นไปเพื่อความสงบเย็นเป็นลำดับ นี่คือนิยามตามหลักศาสนาธรรม ปรากฏท่านดำเนินกันอย่างไร กรุณาจำไว้อย่างฝังใจ อย่าได้ลืม และปฏิบัติตาม จะเห็นผลไปโดยลำดับไม่อาจสงสัย

พระเราย่อมมีความร่มเย็นเป็นสุข ถ้าดำเนินตามหลักศาสนาธรรมนี้แล้ว สมาธิคือความสงบใจ ไม่ตื่นร่นกระวนกระวายกวัดแกว่ง ก็จะปรากฏขึ้นที่ใจของเรา ปัญญาคือความเฉลียวฉลาดทางโลกกับทางธรรมนั้นต่างกัน ปัญญาของโลกนั้นเขาเรียนมาก็เป็นโลกเป็นสงสาร เพราะเป็นเรื่องของกิเลสผลิตให้ ๆ ความรู้มากน้อยเท่าไร ในเมื่อเราอยู่ในวิสัยของกิเลสแล้ว ก็จะต้องเป็นเรื่องของกิเลสผลิตให้ เมื่อเรานำปัญญามาดำเนินในอรรถในธรรมที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้สิ้นกิเลสแล้ว ปัญญานั้นก็จะค่อยกลายเป็นธรรมแก่กิเลส ๆ ไปโดยลำดับ ๆ

ปัญญาทางธรรมนี้จึงไม่ได้เหมือนกันกับปัญญาทางโลก เมื่อเกิดขึ้นภายในจิตใจของผู้บำเพ็ญมากน้อย จะทำกิเลสให้หลุดลอยไป ความโลภมีมากขนาดไหนก็จะลดลง ความโกรธลดลง ความหลงลดลง ราคะตัณหาลดลง ทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นกิเลสจะลดลง ๆ เพราะอำนาจแห่งปัญญานี้เข้าชะเข้าล้าง เข้าสังหารทำลาย สุดท้ายกิเลสประเภทเหล่านี้ก็ม้วนเสื่อและกุสลาให้มันเรียบร้อย กุสลาที่แปลว่ายังงิ กุสลาแปลว่าความฉลาด คนฉลาดก็แก้ตัวเองได้ คนฉลาดก็แก้กิเลสจอมฉลาดได้ ความฉลาดของกิเลสเป็นประเภทหนึ่ง ความฉลาดของธรรมเป็นประเภทหนึ่ง เมื่อมีธรรมขึ้นภายในจิตใจเหนือกิเลสแล้ว สามารถที่จะ

ชำระทำลายกิเลสให้แตกกระจัดกระจายไปจากหัวใจ แล้วกลายเป็นใจที่บริสุทธิ์พุทธโธขึ้นมา
ทั้งดวง

กราบพระพุทธเจ้าอย่างราบ แม้จะปรินิพพานไปนานสักเท่าไรไม่สำคัญ เพราะนั้น
เป็นกาลเป็นเวลา พระสรีระร่างกายนั้นท่านก็ตายได้ เราก็ตายได้ ไม่มีใครที่จะอยู่ค้ำฟ้าได้
เพราะนี่เป็นกฎอนิจจัง แต่เรื่องความจริงคือความบริสุทธิ์พุทธโธได้ปรากฏขึ้นแล้วภายใน
จิตใจนี้เป็นอันเดียวกันกับพระพุทธเจ้า กราบพระพุทธเจ้าได้สนิท ไม่สงสัยพระพุทธเจ้าว่า
อยู่ในสถานที่ใด นี่แลคือผู้ถึงพุทธถึงอย่างนี้ ถ้าเป็นพระเราก็ให้ถึงวิมุตติหลุดพ้น นี่แลเป็น
สงฆ์ สรรณิ์ สรรณิ์ สำหรับเราแล้วก็ไม่ต้องบอกว่าจะเป็นสรรณิ์ของใครได้ในวาระต่อไป

ผู้ที่มีความรุ่มเย็นเป็นสุขภายในใจไปที่ไหนเย็นหมด เพราะไฟคือกิเลสตัณหาหมด
ไปแล้วจากจิตใจ เหลือแต่ความสว่างกระจ่างแจ้ง โลกวิทู พระพุทธเจ้าท่านรู้แจ้งแทงทะลุ
เราก็ออกวิทูตามภูมิของสาวก รู้แจ้งแทงทะลุภายในจิตใจของเราตลอดทั่วถึง จนกระทั่ง
บรรดาสัตว์ทั้งหลายมีความทุกข์ความยากลำบากเข็ญใจขนาดไหน ตกนรกหลุมไหน ๆ
ทำไมจะมาปิดได้ละ เมื่อโลกวิทู ความรู้แจ้งทางจิตใจได้แทงทะลุไปหมดแล้ว เอ้า ใครว่า
บาปไม่มี บุญไม่มี นั่นก็คนตาบอดว่า เราอย่าไปเชื่อเขาซี คนที่ว่าบุญมี บาปมี นรกมี
สวรรค์มี พรหมโลกมี นิพพานมี คือพระพุทธเจ้าผู้รู้แจ้งตาสว่าง พระอรหันต์ท่านหูแจ้งตา
สว่าง เป็นผู้บอกผู้สอนว่า ธรรมชาติเหล่านี้มี ซึ่งผิดกันกับคนมืดบอดพูดเป็นไหน ๆ

คนหูหนวกตาบอด ความโลภเต็มตัว ความโกรธเต็มตัว ราคะตัณหาเต็มตัว ความ
มืดบอดเต็มตัว เราไปเชื่อหาอะไรถ้าเราไม่อยากเป็นคนมืดบอด ถ้าอยากเป็นคนมืดบอดก็
เชื่อเขาไป ว่าบาปไม่มีบุญไม่มีแล้วสร้างแต่บาป จะได้หาบแต่บาปแต่กรรมชั่วนั้นแหละ เรา
พูดเฉยๆ ว่าบาปไม่มี บุญไม่มี นั่นพูดด้วยลมปาก ส่วนบาปและบุญนั้นมีใช้ลมปาก แต่
เป็นบาปเป็นบุญจริงๆ บทเวลาเสวยกรรมกิเลสมันไม่เป็นผู้เสวย เราเป็นผู้เสวยกรรมเอง
เป็นทุกข์มากน้อยเราเป็นผู้เสวยเอง เราเป็นคนทุกข์เองอย่างเต็มตัว แล้วเราเป็นตัวประกัน
รับบาปรับกรรมจากกิเลสที่หลอกหลวงต้มตุ๋นนั้น มันไม่โง่เกินไปหรือมนุษย์ชาวพุทธเรา ซึ่ง
เป็นลูกศิษย์ตถาคตผู้จอมปราชญ์ฉลาดแหลมคมไม่มีใครเสมอเหมือน แต่แล้วให้กิเลสเอา
ไปต้มตุ๋นสด ๆ ร้อน ๆ อย่างนี้ ซึ่งน่าสลดสังเวชเอานักหนา และน่าอึดหนาระอาใจสำหรับ
ท่านผู้เมตตาแนะนำสั่งสอน กรุณานำปัญหาเหล่านี้ไปวินิจฉัยใต้ถามตัวเองบ้าง ซึ่งอาจมี
ทางออกดีกว่าความรู้ความเห็นที่กิเลสกำลังถลึงอยู่เวลานี้

วันนี้ได้มีโอกาสมาแสดงธรรม ให้พี่น้องทั้งหลายได้ทราบถึงคุณค่าแห่งศาสนาพุทธ
คุณค่าแห่งธรรมที่พระพุทธเจ้าเป็นพระองค์แรก ได้ตรัสรู้ธรรมแล้วนำมาสั่งสอนโลกว่ายาก
ขนาดไหน ในตำราปรากฏว่าทรงสลบถึง ๓ หน ฟังซีทุกข์ใหม่ ลำบากใหม่ สลบถึง ๓ ครั้ง
กว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาสอนโลก การสอนโลกท่านไม่ได้สอนแบบปาว ๆ

ไม่ได้สอนแบบคำบอกเล่า ไม่ได้สอนแบบธรรมดาๆ สอนแบบเน้นแบบหนัก แบบเห็น โทษจริงๆ เห็นคุณจริงๆ นรกท่านก็เห็นจริงๆ สัตว์ตกรนรกท่านก็เห็นจริงๆ อดแน่นอยู่ใน นรกท่านก็เห็นจริงๆ สัตว์โลกที่ไปสวรรค์ท่านก็เห็น พรหมโลกท่านก็เห็น นิพพานท่านก็ เป็นผู้ทรงไว้เสียเอง ท่านจะสอนโลกทั้งหลายด้วยความลูบๆ คลำๆ กำดังกำขาวได้ยังไง ท่านต้องสอนแบบศาสดาเอกนั้นแล สอนแบบศาสดาคือสอนด้วยความรู้อย่างเห็นจริงทุกสิ่ง ทุกอย่าง เมื่อสอนก็ทรงหนักแน่นถึงจิตถึงใจถึงกิเลสจริงๆ เมื่อถึงกิเลสก็ถึงธรรมใน ขณะเดียวกัน กิเลสก็ม้วนเสื่อเพราะอำนาจแห่งธรรม ที่มีความเข้มแข็งเผ็ดร้อนมากเกิน กว่ากิเลสจะทนอยู่ได้ดังที่ทรงสอนมาแล้ว นั้นแลท่านผู้ทรงอรรถทรงธรรมสอนโลก ท่าน สอนด้วยพลังของธรรม ด้วยพลังของความเมตตาจริงๆ

มรรคผลนิพพานทุกวันนี้อยู่ที่ไหนเราพิจารณาบ้างซิ ปล่อยให้กิเลสมันหลอกว่า พระพุทธเจ้านิพพานแล้วมรรคผลนิพพานไม่มี อย่างสบายปากมันอยู่นั้นหรือ เวลา ปรีนิพพาน พระพุทธเจ้าท่านกอบโกยมรรคผลนิพพานของชาวพุทธเราไปหมดแล้วหรือ สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ชอบแล้วนั้น แต่เวลา พระพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว พระธรรมที่ตรัสไว้ชอบนี้เหลวไหลไปแล้วหรือ ให้เราถามหา ความจริงในวงแห่งธรรมบ้างซิ อย่าให้กิเลสมันหลอกลวงตมตุนตลอดเวลาซัก มันสลด สิ้นเวชจริงๆ ถ้าจะสร้างคุณงามความดีก็ให้กิเลสหลอกเสีย ว่าอำนาจวาสนาน้อย ถ้าจะสร้าง บาบไม่มีคำว่าบุญวาสนาน้อยหรือมาก มีเท่าไรเหมาไปเลยๆ หัวขาดเป็นขาด ตายเป็นตาย จวนจะเข้าโลงอยู่แล้วยังมีความสมัครรักใคร่ในการสร้างบาปสร้างกรรม นั้นเป็นยังงิเลส หลอกคน มันหลอกหนักเบาขนาดไหน พวกเราชาวพุทธที่ถูกหลอกไม่เจ็บใจบ้างหรือ พิจารณาซิ นี่เจ็บใจแทนชาวพุทธเราจริงๆ นะ

เราเป็นชาวพุทธ พุทธะแปลว่าอะไร แปลว่าผู้รู้ผู้ฉลาด เราเป็นชาวพุทธทำไมจะไป ไล่ต่อกิเลสทุกแห่งทุกมุมเอานักหนา ทั้งๆ ที่ธรรมพระพุทธเจ้าสอนให้เราฉลาด นี่นำปัญหา เหล่านี้มาถามตัวเราบ้างเพื่อทางออกจะได้ราบรื่นต่อไป สิ่งเหล่านี้พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรง เห็นมาแล้วทุกสิ่งทุกอย่าง ทำไมจึงยอมให้กิเลสจูดลากมาคัดมาค้ำนพระพุทธเจ้า ถ้าไม่ใช่ เทวทัตในร่างแห่งชาวพุทธของเรา สิ่งเหล่านี้ให้ถามตัวเราเองนะ เฉพาะอย่างยิ่งเวลาเราจะ ทำคุณงามความดีนี้ เทวทัตในหัวใจเรามันจะโกหกมันจะตมตุนเราทันทีนะ ว่าให้รอ เสียก่อนวันนี้ยุ่ง วันนั้นยาก วันนั้นลำบาก เวลานั้นยุ่งงานนั้น งานนี้ เวลานั้นเจ็บไข้ได้ป่วยเจ็บ หัวตัวร้อน นี่เวลาจะทำคุณงามความดีมันจะมาขัดมาแย้ง

พอเวลาจะทำความชั่วความไม่ดีเท่านั้น คนเราอยากมีสัก ๑๐ ขา และวิ่งป่าราบไป หมดทั้ง ๑๐ ขาเลยไม่มีใครสู้ได้ วัควายสัตว์หมาสู้ไม่ได้เพราะมีเพียง ๔ ขา คนที่จะทำ ความชั่วมันทำด้วยความพอใจ พอออกพอใจทุกสิ่งทุกอย่างในบรรดาความชั่ว อยากรู้ได้ ๑๐

ขาเรียวยิ่งกว่าลิง นี่ละกิเลสหลอกคนมันหลอกอย่างนี้ พวกเราทั้งหลายที่เป็นชาวพุทธได้ทราบบ้างหรือยังว่า ถูกกิเลสหลอกหลวงตลอดอริยาบถความเคลื่อนไหวไปมา

เป็นยังไงเวลานี้มีอยู่ในหัวใจของเราไหม สิ่งที่มีมันขัดแย้งพระพุทธเจ้าอยู่ตลอดเวลา นี่ ที่ว่านรกไม่มีใครจะไปตกนรกถ้าไม่ใช่ผู้ที่ว่าอยู่เวลานี้นะ และตายแล้วสูญใครมาเกิดเวลานี้ เห็นไหม เต็มแผ่นดินอยู่นี่จนจะหาที่อยู่ที่อยู่อาศัยหาปัจจัยเครื่องเยียวยามไม่ได้แล้ว เพราะมนุษย์มีมาก หากตายแล้วสูญจะเอาอะไรมาเกิด พิจารณาซิ เพียงเท่านั้นยังไม่รู้หรือยังไม่เข้าใจอยู่หรือก็เห็นกันอยู่สุด ๆ ร้อน ๆ นี้ ถ้ามันสูญจริง ๆ ตามที่เข้าใจนั้นแล้วมันมาเกิดได้ยังไง ดูเอาในตัวของเราซิ ถ้าสูญแล้วจะเอาอะไรมาเกิดเป็นตัวของเราเวลานี้ เพียงเท่านั้นมันก็กลับล้างได้แล้ว กิเลสมันจะมีก็หมื่นก็แสนก็ล้านก็โคตรก็แช่ ก็ทำลายมันได้หมด เอาตัวของเราเป็นเครื่องยืนยัน ถ้าว่าสูญแล้วเรามาเกิดได้ยังไง เพียงเท่านั้นก็เข้าใจกันแล้วนี่

นี่ละธรรมพระพุทธเจ้าท่านสอน ท่านสอนด้วยความรู้อันจริงเห็นจริง แต่เราฟังด้วยความมืดความบอด ฟังด้วยหูปาตาเถื่อนมันก็ไม่เข้ากันซิ ให้กิเลสหลอกเอา ๆ เพราะกิเลสมันลบล้างธรรม พอธรรมว่าเป็นอย่างนั้นกิเลสก็ว่าเป็นอย่างนี้ ธรรมว่าไม่ดี กิเลสว่าดี ถ้าธรรมว่าชั่ว กิเลสว่าดี มันขัดมันแย้งอยู่ในหัวใจของเราแน่แหละ ให้พี่น้องทั้งหลายได้นำไปพิจารณาและประพฤติปฏิบัติให้ได้ทราบบ้างว่า คุณค่าของศาสนานั้นหมดไปจริง ๆ หรือหรือว่าไม่มีใครปฏิบัติก็เป็นโมฆะอยู่เฉย ๆ เช่นกองเงินกองทองเท่าภูเขาก็ตาม เจ้าของสมบัติเงินทองเหล่านั้นถ้าไม่นำมาใช้ มันก็เป็นเศษเงินเศษทองหรือเศษกระดาษอยู่นั่น ถ้าเงินเป็นกระดาษก็เป็นเศษกระดาษ เงินเป็นแร่ธาตุก็เป็นแร่ธาตุ เงินเป็นเงิน ทองเป็นทอง มันก็เป็นเงินเป็นทองเท่านั้น ไม่เป็นความสุขให้เจ้าของแต่อย่างใด เพราะไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ

นี่ศาสนาที่ท่านก็สอนให้นำมาประพฤติปฏิบัติ ถ้าเราไม่ปฏิบัติศาสนาก็เป็นศาสนาอยู่นั่นแล ในคัมภีร์ก็เป็นคัมภีร์ บอกราบบุญคุณโทษก็บอก แต่มันมีแต่ชื่อนั้นซิ ในคัมภีร์มีแต่ชื่อ ตัวผู้ทำบาปทำกรรม ผู้จะไปตกนรกหมกไหม้ไม่ใช่คัมภีร์เป็นผู้ไปตก คนเป็นผู้ไปตก เพราะฉะนั้นจึงให้แก่ตัวของเราให้ดี แล้วจะทรงมรรคทรงผลดังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงสั่งสอนไว้แล้วสุด ๆ ร้อน ๆ ให้พี่น้องทั้งหลายได้นำไปประพฤติปฏิบัติ

วันหนึ่ง ๆ มันตายได้ นะ วันหนึ่งตายสักเท่าไร เฉพาะเมืองไทยของเราวันนี้วันหนึ่งตายเท่าไร นี่ยกท่านเป็นเอกเทศ เพียงศพเดียวนี้เท่านั้น แล้วโลกอันนี้วันนี้ตายมากขนาดไหน พิจารณาซิ ทำไมเราจะไม่ตายได้ เรายังจะประมาทมัวเมาอยู่หรือ นี่คือเรื่องเตือนตนไม่ให้ประมาท จะเสียทีที่เกิดมาเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นภพกำเนิดที่เกิดได้ยาก

คนเราถ้าระลึกความประมาทได้แล้วจะไม่ลืมเนื้อลืมตัว จะมีการยับยั้งชั่งตัวได้ ท่านถึงสอนมรณสติ ๆ ให้ระลึกถึงความตายบางคนเราไม่อยู่คำฟ้า ตายที่ไหนมันเป็นป่าช้า

ทั้งนั้นแหละ แม้แต่ที่เรานั่งอยู่นี้ก็เป็นป่าช้า เพราะสัตว์ทั้งหลายตายกันเต็มไปหมด เป็นมด เป็นแมงอะไรตายเคลื่อนอยู่ตามนี้ เพียงแต่ไม่เรียกเป็นป่าช้าเฉยๆ ว่าเป็นป่าช้าแต่มนุษย์เราที่ตายแล้วเผาและฝังกัน ความจริงมันเป็นป่าช้าด้วยกันทั้งนั้นแหละ

เพราะฉะนั้นจึงขอให้ระลึกความตาย แล้วสร้างคุณงามความดีเข้าสู่ใจของเรา สิ่งใดที่เป็นภัยตามโอวาทคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่สอนไว้ อย่ากลัวอย่าหาญอย่าไปทำ สิ่งนั้นจะมาเป็นภัยแก่ตัวของเรานั้นแล สิ่งใดเป็นบุญเป็นคุณขอให้พยายามสร้างในสิ่งนั้น แล้วจะเป็นผลเป็นประโยชน์แก่ตัวของเราเอง เพียงเท่านี้เราก็เย็น

ในฆราวาสเหี้ยมเรื่อนของเรา ธรรมท่านสอนไว้ไม่ต้องเอามากมายนักแหละ เพียงศีล ๕ เท่านั้นก็พออยู่พอกินพอเป็นพอไปไม่เดือดร้อนวุ่นวายคนเรา แต่นี้มักพากันทำลายศีล ๕ ซึ่งเท่ากับการทำลายความสงบสุขความเจริญของตัวเอง และเท่ากับการทำลายตัวเอง ให้เสียไปด้วยทุกวันๆ โลกถึงได้เดือดร้อน ว่าศาสนาหมดมรรคหมดผล ก็เราเป็นคนที่ทำมรรคหาผลไม่ได้ เราเป็นโมฆบุรุษโมฆสตรีอยู่ในวงศานาหาประโยชน์อะไรไม่ได้เลย จะให้ธรรมนั้นมาสวมเราให้เป็นผู้วิเศษวิโสทั้งๆ ที่เราไม่ได้ปฏิบัติตัวให้ดีได้อย่างไร

แม้แต่ข้าวอยู่ในภาชนะ อยู่ในถ้วยในจานของเรา ตักแล้วเอามาวางไว้ตรงหน้าของเรา เมื่อไม่รับประทานแล้วอาหารนั้นก็เน่าเฟะไปเฉยๆ ไม่เกิดประโยชน์อะไรนี่ฉันใด ธรรมะพระพุทธเจ้าก็เหมือนกันฉันนั้น เลิศขนาดไหนเมื่อเราไม่นำมาปฏิบัติก็ไม่เห็นความเลิศแห่งธรรม อาหารจะเอร็ดอร่อยขนาดไหนถ้าเราไม่รับประทาน ก็ไม่เห็นคุณค่าของอาหารว่าเอร็ดอร่อยขนาดไหน สุดท้ายเรานั้นแหละเป็นผู้วิหิงสา เป็นผู้ตาย อาหารก็เน่าเฟะไปไม่เกิดประโยชน์ทั้งสองด้านสองทาง ขอให้ทำตนให้เป็นประโยชน์ สิ่งเหล่านี้เกิดมาเพื่อเป็นประโยชน์ทั้งนั้นแหละ

เราก็เหมือนกัน ใจนี้เรียกร้องหาความช่วยเหลือจากเจ้าของอยู่ตลอดเวลา แต่เจ้าของนั้นพาหะเยอทะยานพาโลภพาโกรธพาหลงอยู่ตลอดเวลา เหมือนกับป่าช้าไม่มีในโลกนี้ มันถึงได้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวาย ถามที่ไหนก็ถามเถอะโลกอันนี้ ไปถามเศรษฐีก็ไปถาม จะบอกว่าข้านี้เป็นเศรษฐี ข้ามี่เงินมีทองมาก ข้าสบายแล้วๆ อย่างนี้ไม่มี เพราะหัวใจมันเป็นฟืนเป็นไฟเอาอะไรมาสบาย

ปรับปรุงหัวใจเจ้าของให้ถูกต้องตั้งงามซิ สิ่งเหล่านั้นก็มาเป็นเครื่องเสริมความสุขแก่เรา เรามีความเฉลียวฉลาดแล้วเอาเงินทองข้าวของมาจับจ่ายใช้สอยเป็นประโยชน์ ก็เป็นประโยชน์ไปตามๆ กัน ถ้าเราเป็นผีเสียอย่างเดียว เป็นยักษ์เสียอย่างเดียวก็สังหารเงิน เงินมีเท่าไรก็มาช่วยส่งเสริมเผาเราเข้าไปอีกๆ คนที่เป็นเศรษฐีนั้นแลยังเป็นคนทุกข์มากกว่าคนจน เพราะมีฟืนไฟมาก พวกสมบัติเงินทองนั้นละมันเป็นฟืนเป็นไฟมาเผาเจ้าของ

เพราะเจ้าของโง่ มีแต่ความทะเยอทะยานอยากได้ไม่มีเมืองพอ กระทั่งความหิวโหยความ
ทะเยอทะยานพาดายทิ้งเปล่า ๆ ยังไม่เจอเมืองอิมพอ ซึ่งน่าสังเวชจริง ๆ

ถ้าเจ้าของฉลาดเสียอย่างเดียว ไม่จำเป็นเราจะต้องเอาเงินเอาทองเอาข้าวเอาของ
กองเป็นภูเขามาประกันตัวแหละ ขอให้ประพฤติปฏิบัติตัวของเราให้ดีเท่านั้น พระพุทธเจ้า
ว่าอย่างไรก็อย่าฝืนพระพุทธเจ้า อุกุฐานสัมปทา ให้มีความขยันหมั่นเพียรในหน้าที่การ
งาน อารักขสัมปทา ได้มาแล้วให้เก็บหอมรอมริบ สิ่งใดที่ควรจะทำก็ให้เก็บ สิ่งใดที่ควร
จะเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวเหย้าเรือนหรือส่วนรวมมากน้อยให้นำไปใช้ สมชีวิตา ชีวิต
จิตใจของเรา วันหนึ่งๆ ในครอบครัวของเราควรจะทำสักเท่าไร เงินเป็นค่าอาหารค่า
จับจ่ายใช้สอยวันหนึ่งประมาณเท่าไร ให้จับจ่ายตามเหตุตามผลนี้ กัลยาณมิตตตา ขอให้ให้มี
เพื่อนฝูงอันดีงาม อย่าไปหาคบคนพาลสันดานหยาบแล้วเราจะเป็นคนดี ต่างคนต่างเสาะ
แสวงหาความดีอย่างนี้ ทำไมโลกันนี้ซึ่งเต็มอยู่ด้วยทั้งความดีความชั่ว ผู้ฉลาดหาความดี
ทำไมจะไม่เจอความดี ต้องเจอ ของมีอยู่ไม่ใช่ของสูญหาย

วันนี้ได้มาแสดงธรรมให้พี่น้องทั้งหลายฟัง จึงขออนุญาตด้วยการแสดงธรรมรู้สึก ถ้า
ท่านผู้ยังไม่เคยได้ยินได้ฟังก็จะว่าเผ็ดร้อนไป คำว่าเผ็ดร้อนไปนี้ก็ถือว่าเผ็ดร้อนตามกำลัง
ของกิเลส เพราะกิเลสไม่เคยให้ความร่มเย็นแก่ผู้ใด มีอยู่หัวใจใดมีมากมีน้อยจะต้องมี
ความเผ็ดความร้อนความทุกข์ความทรมานอยู่โดยดี ธรรมะถ้าเป็นน้ำก็เพียงหยดเดียว เอา
มาชำระหรือมาดับพินดับไฟทั้งกองอย่างนั้นมันดับไม่ได้ เมื่อไฟมากก็เอาน้ำมาก กิเลสมัน
มากก็เอาธรรมะมาก กิเลสมันรุนแรงก็เอาธรรมะรุนแรง กิเลสผาดโผนเอาธรรมะผาดโผน
เข้ามาปราบกัน ๆ แล้วก็พอกัน พออยู่ได้คนเรา

เพราะฉะนั้นขอให้พี่น้องทั้งหลายได้นึกคติธรรมนี้ไปรักษาตนเอง ไปหักห้ามตนเอง
บางอย่างมันรุนแรงอยากจะทำความชั่วนี้อยากเอาอย่างมากมาย นั่นละให้นำธรรมะเข้าไป
หักห้ามอย่างรุนแรงถึงจะทันกัน แล้วเราจะได้อะไรของเราไว้เป็นอิสระ เป็นคุณงามความดี
เย็นอกเย็นใจว่าเราห้ามความชั่วนี้ไว้ได้ ถ้าเราปล่อยให้เป็นความชั่วไป วันนี้ชั่วขนาดนี้ วัน
หน้าชั่วขนาดนั้น แล้วรวมกันแล้วเป็นกองแห่งความชั่วเต็มอยู่ในหัวใจของเรา ก็คือพินคือ
ไฟ เรียกว่าตกรกทั้งเป็นนั่นแล คนไม่มีธรรมเป็นเครื่องห้ามล่อให้กิเลสทั้งหลายได้ยับยั้ง
ตัวบ้างแล้ว จะต้องเป็นคนที่ถูกเผาไหม้ทั้งเป็นอยู่ตลอดเวลา มีแต่ความทุกข์ความทรมาน

ในอวสานแห่งการแสดงธรรมนี้ หวังว่าพี่น้องทั้งหลายจะพอเข้าใจในอรรถในธรรม
วันนี้แสดงเพียงเท่านี้ ไม่ได้แสดงภาคปฏิบัติเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ให้มากเกินไป เพื่อให้
พอเหมาะพอดีกับเวลาที่กำหนดไว้ในวาระต่อไปนี้ ในการแสดงธรรมนี้ขอคุณ
พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ จงมาคุ้มครองท่านทั้งหลายมีท่านเจ้าภาพเป็นต้น ให้มี
ความสุขกายสบายใจ และท่านผู้ล่วงลับไป แม้ว่าท่านจะไปสถิตอยู่ในสถานที่แดนใด ก็

ขอให้ท่านทราบด้วยญาณวิถีทางใดทางหนึ่ง แล้วมารับอนุโมทนากับบรรดาญาติทั้งหลาย
ตลอดถึงพี่น้องทั้งหลายที่มาในงานนี้ ก็ขอให้มีความสุขดีมงคลโดยทั่วกันเทอญ